በኢትዮጵያ ፡ የሕጎች ፡ ማዕርግ ፡ ድርገት ፡ እርከን ፡ ደረጃ ።

ከጆርጅ ፡ ክሪቻምቢች ፡

በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ክፍል ፡

ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ሸንጎ ፡ (፩) ፡ አዘረጋግ ፡ ለስድስተኛው ፡ የሕግ ፡ ማኅበር ፡ የመንግሥታት ፡ መልክተኞች ፡ ጉባኤ ፡ ኢንተርናሺናል ፡ ኮንግሬስ ፡ ኦፍ ፡ ኮምፓራቲቭ ፡ ሎው ፡ በቀረብኩት ፡ መግለጫ ፡ ከአሜሪካው ፡ የአንድነት ፡ መንግሥታት ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ የኢትዮጵያው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ የተዋሳቸውን ፡ ጥቂት ፡ ሐሳቦች ፡ የሚያመለክቱ ፡ አንዳንድ ፡ አስረጅ ፡ ምሳሌዎች ፡ ገልጫለሁ ። ነገር ፡ ግን ፡ የአሜሪካ ፡ አንድነት ፡ መንግሥታት ፡ ዩናይትድ ፡ ስቴትስ ፡ ተጽዕኖ ፡ ድምፅ ፡ ማሚቶ ፡ በጣም ፡ የሚያስተጋባው ፡ (፪) ፡ በኢትዮጵያው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ ላይ ፡ ከዚሁ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ የማይጋጠሙን ፡ የሕግ ፡ ውሳኔዎችን ፡ ሁሉ ፡ የተሰረዙና ፡ ዋጋ ፡ አልባ ፡ ብሎ ፡ በሚያጠይቀው ፡ ላይ ፡ ነው ፡ (፫) ። አሁን ፡ ደግሞ ፡ ወሰን ፡ የሌሽን ፡ የሚያጠቃልል ፡ አንቀጽ ፡ በሀገሩ ፡ ውስጥ ፡ የሚያሰማውን ፡ አስተያየት ፡ ትርጕም ፡ እና ፡ እንዲያውም ፡ ከዚህ ፡ በሰፋው ፡ የጠቅላላው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕጎች ፡ እርከን ፡ መደብ ፡ ውስጥ ፡ አድርጌ ፡ ለተታዩን ፡ እዠምራለሁ ።

ድርገት ፡ ደረጃ ፡ የከፍና ፡ ዝቅ ፡ የበላይና ፡ የበታች ፡ ሁንሰለት ፡ ነው ። በሰዎች ፡ መከከል ፡ የበላይነት ፡ እና ፡ የበታችነት ፡ እንዳለ ፤ እንዲሁም ፡ በሕጎች ፡ መካከል ፡ ይኸው ፡ አለ ። ከላይ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አለ ። ከግርጌ ፡ ተራው ፡ ሕጎች ፡ አሉ ። ከዚያም ፡ ወርዶ ፡ ዝቅ ፡ ብሎ ፡ የአስተዳደሩ ፡ ጠቅላላ ፡ ትእዛዞች ፡ እና ፡ ልዩ ፡ ውሳኔዎች ፡ ይገኛሉ ፤ እነዚህም ፡ በፈንታቸው ፡ ወደ ፡ ከፍተኛና ፡ ዝቅተኛ ፡ እየተተነተኑ ፡ ይወርዳሉ ። ዝቅተኛው ፡ የላይኛውን ፡ ተፃራሪ ፡ መሆን ፡ አይገባውም ። ይህ ፡ ሐሳብ ፡ ቀላል ፡ ነው ፤ ከሥራ ፡ ለማዋል ፡ ግን ፡ ያዳግታል ። የሚከተለው ፡ የሐሳብ ፡ አስተናተን ፡ በጠቅላላ ፡ የቆመው ፡ አንቀጹን ፡ አን ፡ እያልኩ ፡ በምጠቃቅሰው ፡ የ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ ነው ። አስተዳደር ፡ («የሚለው ፡ ዘይቤ ፡ ስልት») የመንግሥቱን ፡ የሕግ ፡ አስፈጻሚ ፡ ቅርንጫፍ ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። አከታትየም ፡ (፩) ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፤ (፪) ፡ ሕጋዊ ፡ (ከምክር ፡ ቤቶች ፡ የሚወጡን) ፤ (፫) ፡ የአስተዳደር ፡ የሕግ ፡ ምግባሮችን ፡ ዕርከን ፡ ድርገት ፡ በየረድፋቸው ፡ እትታለሁ ።

፩፤ ሕገ ፡ መንግሥት ፡

«ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከተራው ፡ ሕግ ፡ የላቀ ፡ እና ፡ የመዠመሪያ ፡ ደረጃ ፡ መሠረት ፡ ሐሳቦችን ፡ ከፖሊቲካ ፡ የውጣ ፡ ውረድ ፡ ማዕበላት ፡ በላይ ፡ ያኖረ ፡ ነው ። የሕገ ፡ መንግሥት ፡ አቋም ፡ ከኒስቲቱየንት ፡ ሥልጣን ፡ ከተራው ፡ ሕግጋት ፡ ሥልጣን ፡ የተለየ ፡ ነው (፬) ። በኢትዮጵያው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡ (አን ፡ ፩፻፴፩) ፡ ከያንዳ

፩፤ የኢትዮጵያን ፡ ጥናቶች ፡ መጽሔት ፡ (ጆርናል) ፡ አብነት ፡ ፩ሰም ፡ መጽሐፍ ፡ ፩ ፡ ቍ ፡ ፩ ፡ (ገጽ) ፡ ፹፱ ።

፪፤ አንቀጽ ፡ ፩ኛ ፤ ክፍል ፡ ፪ ።

፫፤ ሌላው ፡ የውበት ፡ ተጽዕኖ ፡ ጉልቶ ፡ የሚታየው ፡ በ፫ኛው ፡ ምዕራፍ ፡ ምሉ ፡ ላይ ፡ ነው ። (የሕዝቡ ፡ መብቶች ፡)

፬፤ ከፕላኒዮል ፤ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡ ምርምር ፤ የተተረጐመው ፡ በ፲፱፻፶፱ ፡ በሉይዚያና ፡ ግዛት ፡ (ስቴት ፡) የሕግ ፡ ኢኒስቲቱት ፤ ቍ ፡ ፩፻፶ ።

ንዱ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ አባሎች ፡ ከአራት ፡ እጅ ፡ ሦስት ፡ እጅ ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ፈቃድ ፡ ከፍተኛው ፡ የሕገ ፡ መንግሥት ፡ አቋም ፡ ሥልጣን ፡ ይሆናሉ ። «ኢሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ሕግ ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ያላይደለ ፡ ሕግ» ፡ ውጤት ፡ ሊኖረው ፡ አይገባም ። ነገር ፡ ግን ፡ ከ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በፊት ፡ ፈረንሳይ ፤

‹ስለዚሁ ፡ ጉዳይ ፡ መርምሮ ፡ ለመወሰንና ፡ ዋጋ ፡ የለሽ ፡ ለማድረግ ፡ ኃይል ፡ ያለው ፡ ባለሥልጣን ፡ የለም ። በአሜሪካ ፡ የአንድነት ፡ መንግሥታት ፡ ነገሩ ፡ እንደዚህ ፡ አይደ ለም ፤ የፌዴራሉ ፡ ጠቅላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሕጎች ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ መሆናቸውን ፡ ለማመስከከር ፡ መብት ፡ አለው ። › (፩) ፡ በዚህ ፡ ረገድ ፡ የኢትዮጵያ ፡ አቋቋም ፡ ምንድር ፡ ነው ?

በኢትዮጵያ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱና ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ውሎች ፡ «የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ቆራጭ ፡ ሕጎች › ፡ ይሆናሉ ። ከዚሁ ፡ ጋራ ፡ የማይተባበሩ ፡ (የማይስማሙ) ፡ የወደፊት ፡ ሕጎች ፡ ድንጋጌዎች ፡ ትእዛዞች ፡ ፍርዶች ፡ ውሳኔዎችና ፡ ምግባሮች ፡ ሁሉ ፡ የማያገለግሉ ፡ እና ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸው ፡ ይሆናሉ ።» (አን ፡ ፩፻፳፪) ። በዚህ ፡ ላይ ፡ (ሕግ) ፡ ማለት ፡ ፓርላማዊ ፡ ሕግን ፡ (አና ፡ ፹፰—፺) ነው ፤ «ድንጋጌዎች ፡» በአን ፡ ፺፪ ፡ የተመለከተው ፡ ያጣዳፊ ፡ ጊዜን ፡ ሕግ ፡ ነው ፤ «ትእዛዝ» ፡ የአስተዳደሩ ፡ ጠቅ ላይ ፡ ደንቦች ፡ ናቸው ፤ (፪) ፡ ‹ ውሳኔዎች ፡ » የተለዩት ፡ የአስተዳደር ፡ ምግባሮች ፡ ና ቸው ። ስለዚህ ፡ ኢሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ምግባሮች ፡ ምንም ፡ ዓይነት ፡ ቢሆኑ ፡ ዋጋ ፡ አልባ ፡ ይሆናሉ ። ግን ፡ ኢሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ መሆናቸውን ፡ ማን ፡ ይድረስባቸው ፡ እና ፡ ውጤታ ፡ ቢስ ፡ ያድርጋቸው ፡ እንዴትስ ፡ ይደረጋል ? አሁን ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሊ ህን ፡ ምግባሮች ፡ ዋጋ ፡ አልባነት ፡ ለመናገር ፡ (ለማረጋገጥ ፡)ሥልጣንን ፡ ያጠለቁ ፡ (ያላ ቸው ፡) ምንም ፡ ዓይነት ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የሉም ። የምግባር ፡ ዋጋ ፡ አልባነት ፡ በኢ ሕገ ፡ መንግሥታዊነቱ ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ (የቆመ/ የተንጠለጠለ ፡) ሲሆን ፡ ይኸ ኛው ፡ (ኢሕገ ፡ መንግሥታዊነቱ ፡) አስቀድሞ ፡ በጉልህ ፡ መገለጽ ፡ ይገባዋል ፤ ይህም ፡ (በአሜሪካ ፡ አንድነት ፡ መንግሥታት ፡ ነገሮች ፡ ወይም ፡ በኛው ፡ በራሳችን ፡ (የፌዴ ራል) ጉዳዮች ፡ እንደታየው ፡) መንግሥትን ፡ ነክ ፡ እና ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ከተራው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሥልጣን ፡ ችሎታ ፡ ውጭ ፡ በመሆኑ ፡ ረቂቅንና ፡ አከራካሪን ፡ የፍች ፡ (ትርጉ ም ፡) ስልቶችን ፡ የሚጠይቅ ፡ ነው ። አሁን ፡ በተሰረዘው ፡ የፌዴራል ፡ዝግጅታችን (፫) ፤ እንደዚህ ፡ ያሉት ፡ የኢሕገ ፡ መንግሥታዊነት ፡ ነገሮች ፡ ሁሉ ፡ የ፲፱፻፶፫ ፡ ቍ ፡ ፩፻፴፰ ፡ (፬) አዋጅን ፡ በመከተል ፡ በፌዴራሉ ፡ ከፍተኛ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ እና ፡ በፌዴራሉ ፡ ጠቅላይ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይታዩ ፡ ነበረ ።

፩፣ ከዚያው ፡ መጽሐፍ ፡ ቍ ፡ ፩፻፶፯ ፡

፪፣ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ትእዛዞችና ፡ ውሳኔዎች ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ መሠረት (አንቀጾች ፡ ፳፮—፴፩) ለምሳሌ ፡ በአን ቀጾች ፡ ፫፻፳፭ ፡ ፴፯ ፡ መሠረት ፡ ልዩ ፡ የሆነ ፡ አቋምና ፡ ሁኔታ ፡ አላቸው ። እንዚህም ፡ ትእዛዞችና ፡ ውሳኔዎች በማንኛውም ፡ ሕግ ፡ አይገቱም ፡ ወይም ፡ አይታገዱም ፡ (የሚከተለውን ፡ ይመለከቷል) ። ይህም ፡ ዓይነት ፡ ልዩ፡ ሁናቴ ፡ የተለየ ፡ መግለጫን ፡ የሚጠይቅ ፡ በመሆኑ ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ ካልሆነ ፡ በስተቀር ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ አይ ጠቀስም ።

፫፣ የ፲፱፻፳፱ ፡ ትእዛዝን ፡ ቍጥር ፡ ፳፮ ፡ ይመለከቷል ። የፌደራሉን ፡ አቋምና ፡ ጉዳዮች ፡ ለማስቀረት ፡ ጊዜ ፡ ስለሚወስድ ፡ የሚከተለው ፡ መግለጫ ፡ በጊዜው ፡ ሁኔታ ፡ የተወሰነ ፡ ነው ።

፬፣ ይህም ፡ በጣም ፡ ግልጽ ፡ ባልሆነው ፡ የፌደራሉን ፡ አቋም ፡ ለመሻር ፡ በወጣው ፡ ከላይ ፡ እንደተጠቀሰው ፡ ንጉሣዊ ፡ ትእዛዝ (በፓርላማ ፡ በአንድ ፡ ቃል ፡ ከጸደቀ ፡ በኋላ) ተሽሯል ። ስለዚህ ፡ አስተያየት ፡ ጂኛውን፡ መግለጫ ፡ ይመለከቷል ።

ከነዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ፊት ፡ የቀረቡት ፡ ነገሮች ፡ ኤርትራን ፡ ነክ ፡ ብቻ ፡ የነበሩ ፡ ይመስላል ። የሆነው ፡ ሆኖ ፡ እንደሌላው ፡ የፌዴራል ፡ ዝግጅቶች ፡ ሁሉ ፡ እነዚህ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ አሁን ፡ በመዘጋት ፡ ላይ ፡ ያሉ ፡ ይመስላሉ ። የተባበረው ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ግዛቱ ፡ ስለ ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊነት ፡ አከራካሪ ፡ ጉዳዮች ፡ ለማየት ፡ ልዩ ፡ ሥልጣንን ፡ ያጠለቁ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ያሉት ፡ አይመስልም ።እንግዲያስ ፡ የእያንዳንዱን ፡ ተገቢ ፡ አጋጣሚ ፡ ጉዳይ ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊነት ፡ ምርምር ፡ ለማየት ፡ ማንኛውም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሥልጣን ፡ ችሎታ ፡ አለው ፡ ማለት ፡ ነውን ? አን ፡ ፩፱፻፷፪ን ስንመለከተው ፡ ወዲያውኑ ፡ ይህን ፡ አስተያየት ፡ እንድንገነዘብ ፡ በጣም ፡ የሚፈታተን ፡ ነው ። ግን ፡ ይህን ፡ ሊያፍታቱልን ፡ የሚችሉት ፡ ነገሮች ፡ በመወደዳቸው ፡ (በማጠጣቸው ፡) እና ፡ አጣሪ ፡ (ጨበጭ ፡ › ወሳኝ ፡) የሆነው ፡ አን ፡ ፷፪ (ዝቅ ፡ ብሎ ፡ ይመለከቷል ፡) እንደዚህ ፡ ያለን ፡ የግልቢያ ፡ አስተያየት ፡ ይዞ ፡ መጠጋቱን ፡ ለጉዳዩ ፡ ተቃራኒ ፡ የሚሆን ፡ ያስመስሉታል ። ለመከራ ፡ ያህል ፡ ስለ ፡ ኢ.ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ (ሀ) ፡ አስተዳደራዊ ፤ (ለ) ፡ ሕጋዊ ፤ (ሐ) ፡ ፍርዳዊ ፡ ድርጊያዎች ፡ (ምግባሮች ፡) እና ፡ (መ) ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ልዩ ፡ አቋቋም ፡ ላይ ፡ እነሆ ፡ የሚከተለው ፡ (የሐሳብ ፡) አስተናተን ፡ ቀርቧል ።

(ሀ) ነዋሪ ፡ የሆነው ፡ ሕዝብ ፡ ሁሉ ፡ አስተዳደሩን ፡ (በሕግ ፡ አስፈጻሚነቱ ፡ ‹መንግሥቱን› ፤ ከዝቅተኛው ፡ ክፍፍያ ፡ ጋራ ፤ ሚኒስቴር ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ወኪል ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ እነዚህን ፡ የመሳሰሉትን ፡ ሁሉ ፡ አንድ ፡ ላይ ፡ ማለታችን ፡ ነው ፡ («ከበደል ፡ ጥፋት ፡» ድርጊያዎቹ ፡ የተነሣ ፡ ሊከሱት ፡ ይችላሉ ። ‹በደል ፡ ጥፋት ፡ › ማለትም ፡ በአን ፡ ፩፱፻፷፪ ፡ የታሰቡትን ፡ ኢ.ሕገ መንግሥታዊ ፡ ትእዛዞችን ፡ ወይም ፡ ውሳኔዎችን ፡ በርግጡ ፡ ይጨምራል ። (፱) ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ አን ፡ ፷፪ ፡ የሚፈቅዳቸው ፡ የተለዩ ፡ ክሳዎች ፡ ውሳኔ ፡ ጠቅላላ ፡ ምግባሮችን ፡ እንዳይሸር ፡ (ምንም ፡ እንኳ ፡ በተዘዋዋሪ ፡ መንገድ ፡ ለማፍረስ ፡ ቢችል) ፤ እነዚሁ ፡ በነገሩ ፡ ውስጥ ፡ ያሉት ፡ ተሚጋቾች ፡ ያቀረቧቸውን ፡ የተለዩ ፡ ክርክሮችን ፡ በማመዛዘን ፡ እና ፡ ሰፋ ፡ ያሉ ፡ ውጤቶችን ፡ እንዳያስገኙ ፡ (መጠነኛ ፡ ፍርዶችን ፡) በማድረግ ፡ ብቻ ፡ የኢ.ሕገ ፡ መንግሥታዊነት ፡ ክርክሮቹ ፡ ውሳኔ ፡ ይከናወናል ።

(ለ) ከዚያው ፡ ተጠንስሰው ፡ በፓርላማ ፡ በኩል ፡ በሚመጣው ፡ ሕግ ፡ ላይ ፡ ይኸው ፡ ማስተካከያ ፡ (መከርከሚያ ፡) ክሳ ፡ ይፈጸምበት ፡ እንደሆነ ፡ ለመለየቱ ፡ የአን ፡ ፷፪ ፡ አንጋገር ፡ ፍች ፡ ምናልባት ፡ አጠራጣሪ ፡ ይሆን ፡ ይሆናል ።ምንም ፡ እንኳ ፡ ስለዚህ ፡ ይዘት ፡ (ጭብጥ ፡) ሊያብራሩልን ፡ የሚችሉ ፡ ወደፊት ፡ የሚነሡ ፡ ነገሮች ፡ ምናልባት ፡ ቢኖሩ ፡ ፍችውን ፡ በሐሳባችን ፡ ብቻ ፡ ስናወጣው ፡ ስናወርደው ፡ ምንም ፡ የሚያጠራጥር ፡ ትርጉም ፡ አይገኝበትም ። እንዲያው ፡ ለነገሩ ፡ በሕጋዊው ፡ ሥልጣን ፡ እና ፡ በሕገ ፡ መንግሥታዊው ፡ አቋም ፡ ሥልጣን ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡ በሚያስፈልገው ፡ ድምፅ ፡ አሰጣጥ ፡ ብልጫዎች ፡ ላይ ፡ (ብቻ ፡ አና ፡ ፹፯ ፡ እና ፡ ፩፻፴፭ ፡)የቆመ ፡ (የተዘረጋ ፡) ስለሆነ ፤ ኢ.ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ሕግ ፡ ምናልባት ፡ የሚገጥመው ፡ ከቶ ፡ ያጋጠመ ፡ እንደሆነ ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ በጣም ፡ ባጠጠ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ይሆናል ።

(ሐ) ስለኢ.ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ፍርዶች ፡ ግን ፤ በአን ፡ ፷፪ ፡ መሠረት ፡ ሊወስኑ ፡ የሚችሉት ፡ በቀጥታ ፡ ዳኞች ፡ ከሆኑ ፡ ዘንዳ ፡ በኢ.ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ጥፋቶች ፡ ላይ ፡ በሻረነቱ ፡ አን ፡ ፩፻፷፪ን ፡ ከግብር ፡ (ከሥራ) ፡ ላይ ፡ የሚያውለው ፡ ማን ፡ ነው? በሕገ ፡ መንግታዊው ፡ ላይ ፡ ቢሆን ፡ ወይም ፡ በሌላው ፡ ላይ ፤ በሀልውም ፡ ረገድ ፡ እና ፡ በሕ

፱፤ በተጨማሪም ፡ የፍትሐ ፡ ብሔርን ፡ ሕግ ፡ አንቀጾች ፡ ፪ሺ፴፭ ፡ ፪ሺ፩፻፳፯ ፡ ፪ሺ፩፻፵ ፡ ፪ሺ፴፫ ፡ (፪) ና ፡ ፀለማይደፈሩ ፡ ሕጋዊ ፡ መብቶች ፡ የተመለከተውን ፡ አንቀጽ ፡ ፪ሺ፩፻፴፭ ፡ ይመለከቷል ።

ጉም ፡ ረገድ ፡ በሁለቱም ፡ በኩል ፡ ቢሆን ፤ የመጨረሻ ፡ ፍርዶች ፡ ርቱዕ ፡ ናቸው ፡ ተብሎ ፡ ይመሳል ፡ (ይታመናል) ። እንዲሁም ፡ በኢ.ሕገ ፡ መንግሥታዊነቱ ፡ ቢሆን ፡ ወይም ፡ በሌላው ፡ ምክንያቱ ፡ ላይ ፡ ቢሆን ፤ በማናቸውም ፡ በዳዩን ፡ በቀጥታ ፡ በሚነካ ፡ ምክንያት ፡ ይግባኙ ፡ ወይም ፡ እንደገና ፡ መታየቱ ፡ እስከ ፡ ቀጠለ ፡ ድረስ ፡ ጉዳዩ ፡ ሊቀርብ ፡ ይችላል ። እንግዲህ ፡ ፍርዶችን ፡ ስለሚመለከተው ፡ ጉዳይ ፡ አን ፡ ፩፻፰፱ ፡ በሕጉ ፡ ላይ ፡ ምንም ፡ አልጨመረበት ፡ ማለት ፡ ነው ። በዚህ ፡ ረገድ ፡ የተትረፈረፈና ፡ ፍች ፡ የለሽ ፡ ነው ።

(መ) በአንቀጽ ፡ ፳፮ ፡ መሠረት ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ራሱ ፡ ከአና ፡ ፳፯—፴፫ ፡ የተመለከቱትን ፡ የሕዝቡ ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ መብቶች ፡ እና ፡ ነፃነቶች ፡ ጠባቂ ፡ ጠቅላይ ፡ የመጨረሻ ፡ ሥልጣን ፡ (ጠቅላይ ፡ የበላይ ፡ ገዢ) ነው ። በዚሁ ፡ እና ፡ በሌላ ፡ ጉዳዮች ፡ ረገድ ፤ ማንኛውም ፡ ሰው ፡ ቢሆን ፡ በልማደ ፡ ሀገር ፡ ተያይዞ ፡ እንደመጣው ፡ አቤቱታዎችን ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ለማቅረብ ፡ መብት ፡ አለው ፡ (አን ፡ ፷፫) ። እንዲሁም ፡ ደግሞ ፡ ለአን ፡ ፴፮ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ሕግ ፡ ሥርዓት ፡ አን ፡ ፩፻፺፫ ፡ እና ፡ በለተሻሩ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የ፲፱፻፳፪ ፡ አዋጅ ፡ አን ፡ ፱ ፡ እንደተነደፈለት ፡ የዚሁኑ ፡ አንቀጽ ፡ መንፈስ ፡ በመከተል ፡ የፍርድ ፡ ይግባኝ ፡ የመመልከቱን ፡ ጠቅላይ ፡ ቆራጭ ፡ ሥልጣንንም ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ይዟል ። አን ፡ ፷፮ ፡ <u>እና ፡ ተከታታዮቹ</u> ፡ የመሩት ፡ እንደሚመስለው ፤ በሁሉም ፡ ግንበር ፡ ጠቅላይ ፡ በለሥልጣንነት ፡ የርሱ ፡ ስለሆነ ፤ የርሱው ፡ <u>የራሱ</u> ፡ ፍርዶች ፡ በሆኑት ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊነት ፡ (ከላይ ፡ ይመለከቷል) ዳኛው ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ የሕጋዊ ፡ ምግባሮች ፡ መፍቀድን ፡ አን ፡ ፹፰ ፡ ወይም ፡ የጠቅላይ ፡ (የበላይ) አስተዳደራዊ ፡ ትእዛዞችን ፡ (እና ፡ ፳፯ ፡ ፴፮) ለአጋጣሚው ፡ በሚስማማ ፡ መልክ ፡ ይግባኙን ፡ ሊቀበሉ ፡ የሚችሉ ፡ ከንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ በስተቀር ፡ ሌሎች ፡ ሰዎች ፡ ከቶ ፡ የሉም ። ከዚያም ፡ በላይ ፡ ይግባኝ ፡ እንደሌለ ፡ ተገልጿል ። ይህ ፡ አስተያየት ፡ በግብርም ፡ ተደግፎ ፡ (ይህን ፡ የሚጻረሩ ፡ ነገሮች ፡ የሉም) በእውነቱ ፡ ከጫፍ ፡ ላይ ፡ «የሥልጣኖች ፡ መለያየት» በሌለበት ፡ አስተውሎን ፡ ከሚያረካው ፡ ልማዳችን ፡ የሚመዛዘን ፡ ስልት ፡ ዝግጅት ፡ ጋራ ፡ የሚዋደድ ፡ ነው ፡ (እንዲያው ፡ ለነገሩ ፡ የጠቅላይ ፡ ቆራጭ ፡ ሥልጣኖችን ፡ የመለያየትን ፡ ፈሊጥ—ለልማደ ፡ ብሔሩ ፤ ፍጹም ፡ በዳ ፡ ሁኖ ፡ ሳለ ከውጭ ፡ አገር ፡ አምጥታችሁ ፡ አስገቡት ፡ ብሎ ፡ ሐሳብ ፡ ለማቅረብ፡መቃጣቱ ፤ እንኳ ፡ ተገቢ ፡ ነገር ፡ ላይሆን ፡ ይችላል)።(፲፩)

በአን ፡ ፹፰—፺ ፡ መሠረት ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ከፓርላማ ፡ ጋራ ፡ (ወይም ፡ በአን ፡ ፺፪ ፡ መሠረት ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥታዊ ፡ ድንጋጌ) ፪ ፡ ሕግ ፡ ያወጣው ፡ ከላይ ፡ በሰው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ እና ፡ ያለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ የአስተዳደር ፡ ደንብ ፡ በስተቀር ፡ ከግርጌ ፡ በለው ፡ አስተዳደራዊ ፡ ምግባሮች ፡ መከከል ፡ የተሰካ ፡ ተራ ፡ ሕግ ፡ ነው ። ከላይ ፡ ደጋግመን ፡ እንዳስረዳነው ፤ የእንደዚህ ፡ ያለው ፡ ሕግ ፡ በአን ፡ ፩፻፳፪ ፡ መሠረት ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ላይ ፡ መመሥረት ፡ (ትምክሕት) ፤ በግብር ፡ ሊውል ፡ የማይችል ፡ የሐሳብ ፡ ትችት ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ምንም ፡ እንኳ ፡ በአን ፡ ፩፻፳፪ ፡ በይወሰ ፡ የኢ.ሕጋዊ ፡ ዝቅተኛ ፡ «ትእዛዞች» ወይም ፡ «ውሳኔዎች» ተቃራኒ ፡ በማድረግ ፡ የዚህን ፡ ሕግ ፡ መከ

፲፩ በአንቀጾች ፡ ፹፰—፺ ፡ መሠረት ፡ በሚታወጅ ፡ ሕግና ፡ በአንቀጽ ፡ ፺፪ ፡ መሠረት ፡ በሚደነገግ ፡ ድንጋጌ ፡ እምብዛም ፡ ልዩነት ፡ የለም ። ይህ ፡ በደንብ ፡ ያልተጻፈ ፡ አንቀጽ ፡ ግልጽ ፡ በለመሆኑ ፡ ያደናግራል ። በዘቀስምደ ፡ በሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ መሠረት ፡ እንደሚሠራው ፤ ፓርላማ ፡ ባልተሰበሰበት ፡ የሚሰጡት ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ድንጋጌዎች ፤

(ሀ) የቀደም ፡ ሕግን ፡ ሊሽሩ ፡ ይችላሉ ፤

(ለ) ለፓርላማ ፡ ባለመቅረባቸው ፡ ምክንያት ፡ አይሽሩም ፤ በሌላ ፡ ሕግ ፡ በደንብ ፡ እስቲሻሩ ፡ ድረስ ፡ ጸንተው ፡ ይቆያሉ ፤ ለፓርላማም ፡ ቢቀርቡ ፡ ለበሙ ፡ እንደሁን ፡ እንጂ ፡ ብዙ ፡ ለውጥ ፡ አይደረግም ።

በርን ፡ ገልብጦ ፡ በሌላው ፡ ፊቱ ፡ መመልከቱ ፡ የበስተ ፡ በኋላ ፡ መልክ ፡ ከሥራ ፡ ላይ ፡ የሚውል ፡ ነው ። ስለምን ፡ ቢሉ ፤ በማናቸው ፡ «የጥፋት» ግብሩ ፡ ይኸውም ፡ ኢሕገ መንግሥታዊዎቹንና ፡ ተራ ፡ ሕጎችን ፡ የመጣሱን ፡ ሁሉንም ፡ ያጠቃልላል ፡ አስተዳደሩን ፡ ለመክሰስ ፡ ስለሚቻል ፡ ነው ፡ ይባል ። <u>አስተዳደራዊ ፡ ግብሮች ፡</u> (ድርጊያዎች)

በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ያልወጡ ፡ ካልሆነ ፡ የአስተዳደራዊ ፡ ትእዛዞች ፡ እና ፡ ውሳኔዎች ፡ ለሕገ ፡ መንግሥቱና ፡ ለተራው ፡ ሕግ ፡ (ተገዥዎች) ታዛዦች ፡ ናቸው ። ዓይነታቸው ፡ ሊያዛንቅና ፡ ሊያሰክር ፡ የሚችል ፡ ብዙ ፡ የአስተዳደራዊ ፡ ምግባሮች ፡ አሉ ፡ እንደዚሁም ፡ ያለፉትን ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣዎች ፡ መልከት ፡ ማድረጉ ፡ እንደሚበቃው ፡ ሁሉ ፤ የተለየ ፡ ስማቸውና ፡ የጎብር ፡ መልካቸው ፡ ከመያያዙ ፡ የራቀ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ላይ ፡ በሕገ ፡ መንግሥታዊው ፡ ወይም ፡ በሕጉ ፡ ተከታትሎ ፡ በተለየ ፡ መደቡ ፡ <u>ቅጥር ፡ ግቢ ፡ ውስጥ</u> ፤ በመሠረቱ ፡ ደንቦች ፡ (እንዳተረጎሙት ፡ ነው) እነሱም ፡ ናቸው ፡ እንዲሁም ፡ አስተዳደራዊ ፡ ግብሮች ፡ አንዱ ፡ ላንዱ ፡ ተገዥ ፡ እየሆኑ ፡ ወደታች ፡ የሚወርዱ ፡ ናቸው ፡ ማለቱ ፡ ይበቃል ።

(ሀ) የዝቅተኛ ፡ ሥልጣን ፡ ድርጊያዎች ፡ የከፍተኛ ፡ ሥልጣን ፡ ድርጊያዎችን ፡ ሊያስተባብሉ ፡ አለመቻላቸው ፡ ግልጽ ፡ ነው ፤

(ለ) በድፍን ፡ ዓለም ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ በተተከሉት ፡ ልማዶች ፡ (ቀዳማይ ፡ የልማድ ፡ ትክሎች) እና ፡ «በሊቃውንት ፡ የወል ፡ አስተያየት» (፲፩) መሠረት ፡ ያንድ ፡ ሥልጣን ፡ የተለየ ፡ ውሳኔው ፡ የራሱ ፡ የሆነውን ፡ አጠቃላይ ፡ ደንብ ፡ ወይም ፡ ትእዛዝ ሊጥስ ፡ አይቻለውም ። እስከተለወጠ ፡ ወይም ፡ እስከተሻረ ፡ ድረስ ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ደንብ ፡ ካወጣው ፡ ሥልጣን ፡ በላይ ፡ ይቆማል ።

የ"ሀ"ን ፡ ወይም ፡ የ"ለ"ን ፡ መሠረተ ፡ ሐሳብ ፡ ወይም ፡ <u>ከዚህም ፡ በጠነከረ ፡ አኳኋን</u> ፡ ከፍተኛ ፡ ሕጎችን ፡ ወይም ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ምግባሮችን ፡ መጣስ ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አን ፡ ፹፪ ፡ እና ፡ የፍትሐ ፡ ብሔሩ ፡ ሕግ ፡ አን ፡ ፪ሺ፴፫ ፡ እንዲሁም ፡ አን ፡ ፪ሺ፩፻፷፮ ፡ ጭምር ፡ በሚያሰማው ፡ መንፈስ ፡ መሠረት ፡ ከሕግ ፡ ውጭ ፡ የሆንና ፡ እንደ ፡ በደል ፡ (ጥፋት)» ድርጊያ ፡ የሚቆጠር ፤ እና ፡ በሚገባበት ፡ ላይ ፡ ተራ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ካሳዎች ፡ እንዲያሰጡ ፡ የማያስችል ፡ ግብር ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ በአስተዳደሩ ፡ ላይ ፡ የቀረበው ፡ ክስ ፡ የክፋት ፡ «ወይም ፡ መሠረት ፡ ያጣ» ሲሆን ፡ በከሳሹ ፡ ላይ ፡ ክሱን ፡ እንዲያቀርብ ፡ አን ፡ ፹፪ ፡ «የከሳሽነት ፡ መብትን» ለአስተዳደሩ ፡ ስለሚሰጠው ፡ በጠረጴዛ ፡ ላይ ፡ (በጉልሁና ፡ በልኋላው ፡ መካከል ፡ ማለቱ ፡ ነው) ያሉን ፡ ክርክሮች ፡ (ነገሮች) ደፍረው ፡ እንዲያቀርቡ ፡ ቅን ፡ ሰዎች ፡ እንኳ ፡ ያስበረግጋቸዋል ።

፲፩ ለምሳሌ ፤ ጀ. ቬዴል ፤ «የአስተዳደራዊ ፡ ሕግ ፡ ፓሪ ፡ ፲፱፻፷፰ ፡ ገጽ ፡ ፩፻፸፪ ፡ ፩፻፸፫ ፡

፲፪ የተባለው ፡ ውሳኔ ፡ ሌላ ፡ ውጤት ፡ የለውም ፡ በሕግ ፡ ረገድ ፡ ትርጉመ ፡ (ፍች ፡)ቢስ ፡ ነው ፡

(፲፫) ያስዚህም ፡ በሕግ ፡ ውሳኔ ፡ ቢሆን ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕጉ ፡ አንቀጽ ፡ ፪ሺ፴፪ ፡ አግባብ ፡ ክሱ ፡ በክፋት ፡ ለመጉዳት ፡ አቅዶ ፡ የቀረበ ፡ መሆኑን ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ከተረዳው ፤ እንደሌላው ፡ ተከሳሺ ፡ ሁሉ ፡ አስተዳደሩም ፡ ካሳዎችን ፡ ለመጠየቅ ፡ መብት ፡ አለው ፡

(፲፬) በዚህ ፡ የሕግ ፡ ውሳኔ ፡ እንኳ ፡ ቢሆን ፡ ክሱ ፡ መሠረተ ፡ «ቢስ ፡» ከመሆኑ ፡ብቻ ፡ የተነሣ ፡ ማንም ፡ ተከሳሺ ፡ ቢሆን ፡ እንደማይገባው ፡ እንዲሁም ፡ አስተዳደሩ ፡ (ከኪሣራዎቹ ፡ በቀር ፡) ካሣዎች ፡ ይቀበል ፡ ዘንድ ፡ አይገባውም ፡ የሚል ፡ ሐሳብ ፡ ቀርቧል ። በርግጥ ፡ እንደዚህ ፡ ያለን ፡ ውጤት ፡ የሚሰጡ ፡ «የሕግ ፡ ክፍሎች ፡ ወይም ፡ ቅጣቶች ፡» በዚህ ፡ ወይም ፡ በሌላ ፡ ላይ ፡ (የሕግ ፡) ምግባሮች ፡ የሉም ፡ እንዲሁም ፡ የማንኛውንም ፡ ሰው ፡ የሕግ ፡ ክርክር ፡ ከፍርድ ፡ ቤት ፡ ዘንድ ፡ የመከናወኑን ፡ መብት ፡ ባይከለክል ፡ (ሳያግድ ፡) ሊጠብን ፡ የሚችል ፡ ሕግ ፡ ሊወጣም ፡ አይችል ።

እንዲያው ፡ ለነገሩ ፤ ማናቸውም ፡ የበደል ፡ ማስታገሻ ፡ ማግኛ ፡ አቤቱታ ፡ በአስተ ዳደሩ ፡ ቅጥር ግቢ ፡ ውስጥ ፡ ለከፍተኛ ፡ ሥልጣን ፡ እንዲቀርብ ፡ ያስፈልጋል ፡ (ፍርድ ፡ ቤት ፡ ከመቅረቡ ፡ በፊት ፡ የአስተዳደራዊ ፡ ማስተካከያ ፡ ዘዴዎችን ፡ ሁሉ ፡ አስቀድሞ ፡ መጨረስ ፡ ይገባል) ። ፲፫ ፡ አስተዳደራዊ ፡ አቤቱታዎች ፡ በትክክል ፡ የተደነቡን ፡ ሥርዓ ቶችንና ፡ ቅጦችን ፡ ይዘው ፡ በሚጓዙበት ፡ ላይ ፡ ይህ ፡ ያቤቱታ ፡ መንገድ ፡ ምንም ፡ ዓይ ነት ፡ ሥጋትን ፡ አይጥልም ፡ (ከላይ ፡ ከለው ፡ ማሳሰቢያ ፡ ፲፪ ፡ ጋራ ፡ ያወዳድሯል ።) በዚህ ፡ አገር ፡ እንደዚህ ፡ ያሉትን ፡ ሥርዓቶችና ፡ ቅጦችን ፡ እስከምን ፡ ደረጃ ፡ ድረስ ፡ እንደሚከተሏቸው ፡ ለጸሐፊው ፡ የታወቀ ፡ አይደለም ። ውጤትን ፡ የሚሰጡ ፡ ሌሎች ፡ ማስተካከያዎች ፡ ከረቂቅ ፡ መንፈስ ፡ ስሜት ፡ (ሳይኮሎጂካል ፡) የሚመነጩ ፡ ናቸው ፤ አስተዳዳሪዎቹ ፡ የሚተዳደሩት ፡ ሰዎች ፡ ጌቶች ፡ ከመሆናቸው ፡ ይልቅ ፡ የሕዝቡ ፡ አገ ልጋዮች ፡ መሆናቸው ፡ እስከ ፡ ምን ፡ ያህል ፡ ድረስ ፡ ነው? የሚለው ፡ ግምት ፡ ነው ።

መ ደ ም ደ ሚ ያ ።

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የሕጎች ፡ ማዕረግ ፡ መጠነኛ ፡ ያስተያየት ፡ ሥዕልን ፡ የሚወ ልደው ፡ አስፈላጊዎቹን ፡ የሕገ ፡ መንግሥት ፡ (እና ፡ የፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ሕግ ፡) አናቅ ጽን ፡ ይዞ ፡ ከጥቂት ፡ የሕግ ፡ አመዛዘን ፡ ንድፍ ፡ ጋራ ፡ እያነጻጸሩ ፡ በቀላሉ ፡ በመተን ተን ፡ ነው ። በሐሳብ ፡ ዓለም ፤ ሕገ መንግሥቱ ፡ እንደ ፡ አሜሪካውያን ፡ አንድነት ፡ መንግሥ ታት ፡ (ሕገ ፡ መንግሥት ፡) ጠቅላይ ፡ ነው ። በጕላው ፡ ዓለም ፡ ግን ፡ ከፌዴራሲዮኑ ፡ መፈ ጸም ፡ ወዲህ ፡ ተራ ፡ ሕግ ፡ (የበላይ ፡ ጠቅላይ ፡ እንደታላቋ ፡ ብሪታኒያ ፡) ወይም ፡ እጅግ ፡ ቢያንስ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ከፍርዳዊ ፡ መቆጣጠር ፡ ነጻ ፡ (እንደ ፡ ከ፲፱፻፶፰ ፡ በፊት ፡ ፈረንሳይ ፡) ከሆንባቸው ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ዝግጅቶች ፡ ጋራ ፡ ራቅ ፡ ባለ ፡ አኳኋን ፡ የሚ መጣውን ፡ ነው ። ከ፲፱፻፶፰ ፡ በፊት ፡ በነበራቸው ፡ ፈረንሳይ ፡ ዝግጅት ፡ ላይ ፡ የተወረወሩት ፡ የሚከተሉት ፡ አስተያየቶች ፡ በኛውም ፡ አኳኋን ፡ ላይ ፡ ተፈላጊነትን ፡ አያጡም ፤ «የፈረ ንሳይን ፡ አጋጊ ፡ (ሕግ ፡ አውጭው ፡) ጉባኤን ፡ ከብሪታንያው ፡ በማይለይ ፡ አኳኋን ፡ በዘወትር ፡ ግብሩ ፡ በውኑ ፡ ከበላይ ፡ ጠቅላይነት ፡ አቋም ፡ እንዲደርስ ፡ ያበቃው ፡ የፈረ ንሳይ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በአጋጊው ፡ ጉባኤ ፡ ምግባሮች ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊነት ፡ ላይ ፡ የበላይ ፡ የይግባኝ ፡ ተመልካችነት ፡ መመሥረት ፡ ስለተሳናቸው ፡ ነው »። (፲፬)

«የፈረንሳይ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች» በአጋጊው ፡ ጋራ ፡ አይቋቋሙም» ። (፲፭) እንደዚሁ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶችም ፡ ቢሆኑ ፡ አይቋቋሙትም ። የበላይ ፡ ተጋሪ ፡ አጋ ጊው ፡ (ንጉሠ ፡ ነገሥቱ) ደግሞም ፡ ጠቅላይ ፡ ዳኛም ፡ በሆነበት ፡ አስተውሎ ፡ በተመ ላበት ፡ ዝግጅታችን ፡ ውስጥም ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ከአጋጊው ፡ ጋራ ፡ መቋቋማቸው ፡ በጣም ፡ (በበለጥ) ባለጭብጥ ፡ እያደርጋቸውም ። ስለዚህ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በቅርጹ ፡

፲፫፡ ይህ ፡ መሠረተ ፡ ሐሳብ ፡ ስምባሴ ፡ ያህል ፡ በ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የገቢ ፡ግብር ፡ ድንጋጌ ፡ ቍ ፡ ፲፱ ፡ ክፍል ፡ ፶፬—፷፬ ፡ ላይ ፡ ያስተጋባል ። በገቢ ፡ ግብር ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ከሚደረገው ፡ የገቢ ፡ ግምቶች ፡ የሚነሱት ፡ አቤ ቱታዎች ፡ በመጀመሪያ ፡ ወደ ፡ አስተዳደሩ ፡ የግብር ፡ ይግባኝ ፡ ኮሚቢዮን ፡ ይመራሉ ። የንርሱም ፡ ውሳኔ ፡ የሕግ ፡ ይዞታቸው ፡ ይግባኝ ፡ ወደ ፡ ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ይቀርባል ።

፲፬፡ በሽዋትዝ ፡ የፈረንሳይ ፡ የአስተዳደር ፡ ሕግ ፡ እና ፡ የወል ፡ ሕጉ ፡ ዓለም ፡ ኒው ፡ ዮርክ ፡ ፩፲፱፻፶፬ ፡ ገጽ ፡ ፶፭ ።

፲፭፡ በዚያው ፡ መጽሐፍ ፡ በ፫፻፱ ። ዛሬው ፡ ጊዜ ፡ ይህ ፡ ትችት ፡ እውነተኛ ፡ እንደሆነ ፡ የሚቀረው ፡ ተራ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶችን ፡ በሚመለከተው ፡ ጉዳይ ፡ ብቻ ፡ ላይ ፡ ነው ። ከ፲፱፻፶፱ ፡ ወዲህ ፡ በተቃራኒነት ፡ ከሕግ ፡ አውጭው ፡ (ከጋ ጊው ፡) ጋራ ፡ የሚቋቋም ፡ እና ፡ ኢሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ምግባሮቹን ፡ የሚሽርበት ፡ የተሰየ ፡ ሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፈንረሳይ ፡ አላት ።

እንዲህ ፣ የሰላ ፣ (የሚሰነፍጥ / ተዋጊ) ቢሆን ፤ ይህ ፣ ገለልተኛው ፣ (የተለየው) ፣ ሕገ ፣ መንግሥታዊ ፣ አንቀጽ ፣ በትርጓሜው ፣ ከተመሳሳዩ ፣ በአሜሪካ ፣ አንድነት ፣ መንግሥታት ፣ ሕገ ፣ መንግሥት ፣ ውስጥ ፣ (አን ፣ ፯ኛ ፣ ገጽ ፣ ፱) የኛው ፣ አንቀጽ ፣ ፩፻፳፱ ፣ ፍች ፣ ያጠጠ ፣ ነው ።

የአስተዳደራዊ ፣ ግብሮች ፣ ግን ፣ በፈረንሳይ ፣ አገር ፣ «የሻሪነት ፣ ክስ ፣ እና ፣ የካሳዎች ፣ ክስ ፣ የጥንዱም ፣ ድርጊያዎች ፣ ተጠያቂ ፣ ለመሆን ፣ ይችላሉ ። በሻሪነት ፣ ክስ ፣ ፍርድ ፣ ቤቱ ፣ ድርጊያው ፣ ዕድው ፣ ከሥልጣን ፣ (ክልሉ ፣ የተላለፈ) ነው ፣ ብሎ ፣ የወሰነ ፣ እንደሆነ ፣ አከራካሪውን ፣ ድርጊያ ፣ ያገለዋል ። ከመንግሥቱ ፣ ላይ ፣ ካሳዎችን ፣ በሚጠይቀው ፣ ክስ ፣ ጉዳይ ፤ በደሉን ፣ ያነሳሳውን ፣ ተግባር ፣ ሕገ ፣ ወጥነት ፣ ሲቆረኑ ፣ (ሲከልሉ) ሲወስኑ ፣ የበደልን ፣ ቅጣት ፣ ግዴታን ፣ ነክ ፣ ነው ፣ ሹማምንቶቹ ፣ ተግባራቸውን ፣ ሲያከናውኑ ፣ የሕጋዊነትን ፣ መሠረት ፣ ሐሳብ ፣ እንዲያጸኑ ፣ በለማረጋገጥ ፣ በፈጸመው ፣ ጥፋት ፣ ፍርድ ፣ ቤቶቹ ፣ በመንግሥቱ ፣ ላይ ፣ እንዲፈርዱበት ፣ ያመለክታል።»[፲፮]

ይህን ፣ ሁለተኛውን ፣ ዓይነት ፣ ክስ ፣ በአን ፣ ፹፱ ፣ (ከፍትሐ ፣ ብሔር ፣ ሕጉ ፣ ፪ሺ፴፭ ፣ እና ፣ ፪ሺ፩፻፳፮ ፣ አናቅጽ ፣ ጋራ) መሠረት ፣ የኢትዮጵያ ፣ ፍርድ ፣ ቤቶችም ፣ ይቀበሉታል ። ለመዠመሪያው ፣ ዓይነት ፣ የክስ ፣ ተግባር ፣ (ግን) ፣ ይህን ፣ የመሰለ ፣ አንዳችም ፣ የሕግ ፣ መሠረት ፣ ሊገኝለት ፣ አይቻልም ።

በእርግጡ ፣ ልበምነትና ፣ ዕውቀት ፣ የተመላበትን ፣ ተያይዞ ፣ የመጣ ፣ ልማድን ፣ በመከተል ፣ በሁሉም ፣ አቅጣጫ ፣ የበላይ ፣ ቆራጭ ፣ ፈላጭ ፣ ሥልጣንን ፣ ከተገናጸፈው ፣ ንጉሠ ፣ ነገሥቱ ፣ በስተቀር ፣ (አን ፣ ፳፮)፤ ከኢ.ሕጋዊነታቸው ፣ የተነሣ ፣ መንግሥታዊ ፣ ምግባሮችን ፣ ለመሻር ፣ በጠቅላላው ፣ ሥልጣን ፣ የተሰጠው ፣ አንዳችም ፣ ፍርዳዊ ፣ ኃይል ፣ በምድረ ፣ ኢትዮጵያ ፣ ያለ ፣ አይመስልም ። የ፲፱፻፵፰ ፣ ዓ ፣ ም ፣ ሕገ ፣ መንግሥቱ ፣ ከታገገ ፣ በኋላ ፣ ለምሳሌ ፣ ያህል ፣ የተለዩ ፣ የግብር ፣ ግምቶችን ፣ ሕጋዊነት ፣ ለመመልከት ፣ ከፍተኛውንና ፣ ጠቅላዩን ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ ባለሥልጣኖች ፣ እንዲሆኑ ፣ ልዩ ፣ ሕግ ፣ እንዲደነገግ ፣ አስፈላጊ ፣ ሁኖ ፣ መገኘቱ ፣ [፲፯] ይህን ፣ አስተያየት ፣ በተዘዋዋሪ ፣ መንገድ ፣ የሚደግፍ ፣ ህልው ፣ ነው ። ከዚህም ፣ በላይ ፣ በጠቅላላው ፣ ፕሮግራም ፣ አዘጋጅ ፣ የሆነው ፣ አን ፣ ፩፻፳፱ ፣ ቢኖር ፣ ቅሉ ፤

(ሀ) የአሜሪካ ፣ አንድነት ፣ መንግሥታት ፣ ግብር ፣ የሆነውን ፣ በውሳኔ ፣ ጸንቶ ፣ የመገኘት ፣ እምነትን ፣ ጠባይ ፣ በጠቅላይ ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ የነገር ፣ አወሳሰን ፣ ላይ ፣ ከሥራ ፣ ላይ ፣ በማዋል ፣ [፲፰] በ፲፱፻፳፪ ፣ አዋጅ ፣ የተሻሩትን ፣ ፍርድ ፣ ቤቶች ፣ አን ፣ ፲፮ ፣ በማጽናት ፣ ማለት ፣ [፲፱] ነው ፤ አን ፣ ፩፻፳፱ን ፣ በተዘዋዋሪ ፣ መንገድ ፣ ካላዳበሩት ፣ በቀር ፤ ወይም ፣

፲፮፤ በዚያው ፣ መጽሐፍ ፣ በ፪፻፳፰ ፣ ይመለከቷል ። በፈረንሣይ ፣ አገር ፣ ማንኛውም ፣ እንደዚህ ፣ ያሉት ፣ ጉዳዮች ፣ ልዩ ፣ በሆኑ ፣ ባስተዳደር ፣ ፍርድ ፣ ቤቶች ፣ ይቀርባሉ ፤ ይታያሉ ።

፲፯፤ የ፩ሺ፱፻፶፮ ፣ ቍ ፣ ፲፱ ፣ የገቢ ፣ ግብር ፣ ድንጋጌ ፣ ይመለከቷል ።

፲፰፤ በንጉሠ ፣ ነገሥቱ ፣ ችሎት ፣ ያልተሰወጠ ፣ እንደሆነ ፣ ነው ።

፲፱፤ ይሁን ፣ እንጂ ፤ በውሳኔ ፣ ጸንቶ ፣ (ጠብቆ ፣) መገኘት ፣ በጠቅላላው ፣ የሕግ ፣ መስናይ ፣ ላይ ፣ ያልታሰበ ፣ እጉል ፣ ድርቀትን ፣ ሊያመጣ ፣ ይችላል ።

፳፤ በንጉሠ ፣ ነገሥቱ ፣ ችሎት ፣ ሊለወጥ ፣ ይችላል።

፳፩፤ እንደዚህም ፣ ያለው ፣ ፍርድ ፣ ቤት ፣ በሚጸፍበት ፣ ጊዜ ፣ ሐሳብ ፣ ለማቅረብ ፣ ይችላል ።

(ለ) ኢሕጋዊ ፡ ወይም ፡ ኢሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ ምግባሮችን ፡ በጠቅላላው ፡ ለመሠረዝ ፤ (፰) (እንደ ፤ ኤውሮፓውያን ፡ ፈሊጥ) ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ካልተመሠረተ ፡ በቀር ፤

በጠቅላላው ፡ ሆነ ፡ ወይም ፡ ቀዳማይነት ፡ ልምድን ፡ ተከይ ፡ (ከተራው ፡ የነገር ፡ ውሳኔ ፡ የተለዩን) በሆኑት ፡ ጉዳዮች ፤ ጠቅላላ ፡ መግሥታዊ ፡ ምግባሮች ፡ በፍርዳዊ ፡ መንገድ ፡ ከመሻር ፡ የታደጉ ፡ ይመስላል ። ይህ ፡ ሁሉ ፡ ሲሆን ፡ ምንጊዜም ፡ የአስተዳደሩ ፡ ተግባርና ፡ የፍርዱ ፡ ተግባር ፡ የሁለቱም ፡ የበላይ ፡ መሪው ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ (ንጉሠ ፡ ነገሥቱ) በሆነበት ፡ በዚህ ፡ አስተውሎና ፡ ዕውቀት ፡ በጠለቀው ፡ ዝግጅታችን ፤ እና ፡ የፌደራሉ ፡ ድርጅቶች ፡ በላነት ፡ (ጥንድነት) በተደመደመበት ፡ ጊዜ ፤ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ የውጣ ፡ ውረዱ ፡ ሐሳብ ፡ በምሉ ፡ ጥቂት ፡ ከእውነተኛው ፡ ከሚጨበጠው ፡ ሁኔታ ፡ የሚርቅ ፡ ሲሆን ፡ መቻሉን ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ።

የፍርድ ፡ ጉዳይ ፡ መግለጫዎች ፡ ከመታጣታቸው ፡ የተነሣ ፡ ይህ ፡ ክርክርም ፡ ያለአጭር ፡ የሐሳብ ፡ ማስተንተኒያ ፡ ትችት ፡ በምሉ ፡ ለሙከራ ፡ ያኽል ፡ የተዘጋጀ ፡ ጽሑፍ ፡ ነው ። የወደፊቱ ፡ የፍርድ ፡ ነገሮች ፡ (ወይም ፡ የጠለቀ ፡ የበዛ ፡ ምርምር ፡) የዚህን ፡ አስተያየት ፡ የመለዋወጥ ፡ ተግባርን ፡ ሊያስከትል ፡ ይችላል ። አውራ ፡ አላማችን ፡ በተቀሰቀሱት ፡ ጉዳዮች ፡ ላይ ፡ ሐሳብን ፡ ለመጫር ፡ (መቆስቆስ) ነው ፤ የመመራመሩ ፡ ትችት ፡ ግን ፡ ጕልቶ ፡ በሚታየውና ፡ ከሥራ ፡ ላይ ፡ በሚውለው ፡ ዝርዝር ፡ ጉዳያቸው ፡ ላይ ፡ ይሆን ፡ ዘንድ ፡ ይገባል ። ከማይጨበጠው ፡ የሕጎች ፡ እርከን ፡ ይልቅ ፡ ምን ፡ ጊዜም ፡ ቢሆን ፡ ሕያውነት ፡ ያለው ፡ ማዕርግ ፡ ተሰሚነት ፡ ባለበት ፡ ተያይዞ ፡ የወረደ ፡ ልማድንና ፡ ሥርዓትን ፡ በሚጠብቅ ፡ የማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ድርጅት ፡ የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ንድፈ ፡ ሐሳብ ፡ (ቲዎሪ) ዘይቤ ፡ በእርግጡ ፡ ከአጥሩ ፡ ውጭ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። መፈናፈኛ ፡ (ማሸግሸጊያ ፡ ማምለጫ) አልባ ፡ የሆነ ፡ የሕጎች ፡ እርከን ፡ ኍለንታዊ ፡ ዋጋነት ፡ ያለው ፡ ተምኔት ፡ አይደለም ። ጠቃሚነቱ ፡ ከለቀ ፡ የከፍተኛ ፡ መስመር ፡ ያልተከፋፈሉ ፡ የበላይ ፡ ጠቅላይ ፡ ሥልጣኖች ፡ ዝግጅት ፡ አቋም ፡ ጋራም ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ መፈናፈኛ ፡ አልባ ፡ እርከን ፡ የማይገጣጠም ፡ የማይዋደድ ፡ መሆኑን ፡ እንዳስረዳሁ ፡ ተስፋ ፡ አደርጋለሁ ። በሌላው ፡ መሥመሮች ፡ ላይ ፡ ግን ፡ አደናቃፊው ፡ (እንቅፋቱ ፡) የንቁነት ፡ እና ፡ የሥራ ፡ ማበራያ ፡ ፈሊጦችን ፡ ከማጣት ፡ የተነሣ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ።

በፕሮፌሰር ፡ ጆርጅ ፡ ከሸቼኖቪች ፡ ጽሑፍ ፡ ላይ ፡ የቃላት ፡ ፍች ።

ማዕርግ ፡ ደረጃ ፡ ዕርከን ፡ ሹመት ። ሹመት ፡ የራስጌና ፡ የግርጌ ፡ የበላይና ፡ የበታች ፡ ያለው ፡ ሁኔታ ፡ መሰላል ፡ ነው ። የእንግሊዝኛው ፡ «ሒይራርኪ» የከፍና ፡ ዝቅን ፡ ሥልጣን ፡ የሚያመለክት ፡ ነው ።

ዕርከን ፡ ደረጃ ፡ ያከፋፈሉን ፡ የሚያመለክት ፡ የመሰላል ፡ መቆናጠጫና ፡ መረጋገጫን ፡ ማዕርግ ፡ ያመለክታል ።

ድርገት ፡ ደረጃ ፡ ዕርከን ፡ ማዕርግ ፡ የቤቱ ፡ የሹመትን ፡ በየተራውና ፡ በየማዕርጉ ፡ የመሠራት ፡ ሁኔታን ፡ ይገልጻል ። ስለዚህ ፡ «ሒይራርኪ ፡ እኛ ፡ በሙሉ» የሚለውን ፡ «የሕጎች ፡ ድርገት ፡ (ዕርከን) ማዕርግ» ብሎ ፡ ይተረጉማል ።

ተጽዕኖ ፡ የተጫነ ፡ የተቀመጠ ፡ አሳይ ፡ ሸክም ፡ የሆነ ፡ «ኢምፓክት» ወይም ፡ «ኢንፍሉየንስ» የሚለው ፡ ቃል ፡ ያንድን ፡ ነገር ፡ መልክና ፡ ጠባይ ፡ በበጎ ፡ መንገድ ፡ ለመለወጥ ፡ «የማግባቢያ» ጭነት ፡ የሚጐትትና ፡ ወደርሱ ፡ የሚለውጥ ፡ ኃይል ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የኤውሮፓውያን ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ የወጡትን ፡ ከላቲን ፡ ወይም ፡ ከሮማውያን ፡ ስለሆነ ፡ የነሱን ፡ መልክና ፡ ድምፅ ፡ ያሰማሉ ። ስለዚህ ፡ የኤውሮፓውያን ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ የሮማውያን ፡ ሕግ ፡ ተጽዕኖ ፡ ያሳያሉ ፡ ወይም ፡ የላቲናውያንን ፡ ሕግ ፡ ያስተጋባሉ ፡ ማለት ፡ ነው ።

አስተጋባ ፡ አስተጋብአ ፡ መመሳሰል ፡ መመለስ ፡ የገደል ፡ የተራራ ፡ ማሚቶ ።

አስተጋባኢ ፡ የሚሰበስብ ፡ የሚያከማች ፡ የሚጠቀልል ።

ምግባር ፡ ሥራ ፡ ድርጊያ ፡ የሚገባ ፡ ወይም ፡ የማይገባ ፡ በሕግ ፡ የታዘዘ ፡ ወይም ፡ ያልታዘዘ ፡ ተወጥኖ ፡ የተፈጸመ ፡ ሁኔታ ። የእንግሊዝኛውን ፡ «አክት» ወይም ፡ «እንአክትሜንት» በግእዙ ፡ «ግብር» ወይም ፡ «ምግባር» ካባልነው ፡ የተሻለ ፡ ያለ ፡ አይመስለኝም ። «ተግባር» የሚለውን ፡ ግን ፡ ለሚያ ፡ ተወራራሽ ፡ አድርገነዋል ።

ሥልጣን ፡ ማጥለቅ ፡ ሥልጣን ፡ መልበስ ፡ ባለሥልጣን ፡ መሆን ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ መሆን ፡ ነው ።

ርቱዕ ፡ የቀና ፡ ቀጥ ፡ ያለ ፡ የተስተካከለ ፡ አባጣጐባጣ ፡ ያይደለ ። ይገባል ፡ የተገባ ፡ የሚገባ ፡ ግቡ ።

ማስተካከያ ፡ ካሳ ፡ መተኪያ ፡ በእንግሊዝኛው ፡ «ሬሜዲ» ያለውን ፡ ነው ።

ኢጋጊ ፡ ሕግን ፡ አውጪ ።

ዕድወት ፡ የታለፈ ፡ የተዘለለ ፡ መተላለፍ ፡ መዘለል ፡ የተሻገሩት ፡ ወንጀን ፡ ሕግን ፡ አልፎ ፡ ተሻግሮ ፡ የሄደ ።

መቁረን ፡ ምልክት ፡ እየነደፉና ፡ እየተከሉ ፡ መከለል ፡ መወሰን ።

ኵለንታዊ ፡ የውስጥ ፡ የአፍአ ፡ የነፍስ ፡ የሥጋ ፡ ፍጹም ፡ ሰብእና ፡ ፍጹም ፡ ልቡና ፡ ፍጹም ፡ ጎሊና ። «ዩኒቨርሳል» ያለው ፡ ነው ።

ቶምኔት፤ ምኞት ፣ ፈቃድ ፣ ልመና ፣ የሚያጓጓው ፣ ፍጹምና ፣ ትክክለኛ ፣ ሁኔታ ። "አይዲያል" ሳለው ፣ ነው ።

ማበራየት ፤ መመገሽ ፣ ማረባየት ፣ እንደየስምሪቱ ፣ እንዲውል ፣ ሠልቀቅና ፣ ከሥራ ፣ እንዲውል ፣ ማድረግ ፣ ነው ። በእንግሊዝ ፣ "ኢምፕሊሜንት" እንደየማብሩ ፣ ከሥራ ፣ ላይ ፣ ማዋል ፣ ወይም ፣ በሥራ ፣ መተርጎም ፣ የተባለው ፣ ነው ።

ሸንጎ ፤ ያገር ፣ ሽማግሌዎች ፣ ወይም ፣ አባቶች ፣ (እየጠብቅም) የሚመክሩበት ፣ አደባባይ ፣ ወይም ፣ ስብሰባው ፣ ጉባኤው ፣ የተሰበሰቡት ፣ መማክርቶቹ ፣ አንድላይ ።